

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí a jeho přeshraniční agenda

Brno, 25.- 26. září 2017

Markéta Nováková

Historie Úřadu

- Právní předchůdci od roku 1930 (Společnost pro mezinárodněprávní ochranu dětí)
- 1958-1999 Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže (podřízeno Ministerstvu spravedlnosti)
- Od r. 2000 zákon o sociálně-právní ochraně dětí (zákon č. 359/1999 Sb.)
- Sídlo v Brně, obsazen převážně právníky, od r. 2009 součástí týmu psychologové
- Oddělení právní pomoci, oddělení mezinárodních adopcí, oddělení psychologů

Postavení Úřadu

- Správní úřad
- Založen zákonem č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí
- Orgán sociálně-právní ochrany dětí
- Ústřední orgán (přijímající/odesílající) podle mnoha mezinárodněprávních/unijních instrumentů
- Spolupracuje s obdobnými orgány v cizině
- Podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí
- Mezirezortní spolupráce (MZV, M sprav.)

Kvantifikace agend

- Právní pomoc při vymáhání výživného (cca 300 nových ročně, cca 3000 živých věcí)
- Mezinárodní únosy dětí (cca 60 ročně)
- Zajištění práva styku (cca 10 ročně)
- Zprostředkování mezinárodních adopcí (cca 35 zprostředkování ročně, celkem cca 300 spisů)

Kvantifikace agend

- Jiná právní pomoc, včetně kolizního opatrovnictví, odebrání dětí, NBD (cca 400 ročně, cca 800 živých věcí)
- Ostatní činnosti – účast na činnosti Haagské konference mezinárodního práva soukromého, členství v European Judicial Network in Civil Matters, práce v pracovních orgánech Rady Evropy a Evropské unie, korespondent International Social Service

Co je ústřední orgán/ systém spolupráce

- Původ v úmluvách Haagské konference mezinárodního práva soukromého
- Převzat do nařízení Evropské unie
- Zásadně každý členský stát určí **jeden orgán** (federální státy více), který komunikuje **uvnitř státu** s vnitrostátními subjekty a **navenek** s partnerským ústředním orgánem jiného státu
- Ochrana osobních údajů

Oblasti činnosti

1. Vymáhání výživného
2. Mezinárodní osvojení
3. Mezinárodní únosy dětí
4. Další činnosti související s mezinárodněprávní ochranou dětí

Vymáhání výživného

- Povinný v ČR, dítě v cizině - pracuje jako zmocněnec oprávněného (advokát, exekutor)
- Povinný v cizině, dítě v ČR – pouze prostřednictvím ústředního orgánu, menší možnost ovlivnit výsledek vymáhání

Mezinárodní únosy dětí

- Stále narůstající agenda, velmi citlivá
- Základní právní nástroje:
- haagská Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (1980)
- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (tzv. Brusel IIa nebo Brusel IIbis)

Mezinárodní únosy dětí – práva dítěte?

- Haagská Úmluva odráží úpravu **Úmluvy o právech dítěte**

(čl. 9) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.

Mezinárodní únosy dětí – práva dítěte?

čl. 11)

- 1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí opatření k potírání nezákonného přemísťování dětí do zahraničí a jejich nenavracení zpět.*
- 2. Za tímto účelem budou státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilovat o uzavření dvoustranných a mnohostranných dohod a o přístup k existujícím dohodám.*

Mezinárodní únosy dětí – předpoklady „únosu“

- Věk dítěte – do 16 let
- 2 způsoby – protiprávní přemístění/ protiprávní zadržení
- Podání návrhu k soudu do 1 roku od protiprávního přemístění nebo zadržení
- Základním řešením je **NÁVRAT** dítěte, vše ostatní výjimky

Mezinárodní únosy dětí – důvody pro nenavrácení

- Základní řešení - návrat
- Soud rozhodne o vydání dítěte, pokud bylo protiprávně přemístěno ze státu svého obvyklého bydliště, pokud neexistuje **překážka vydání**
- Delší doba než 1 rok mezi protiprávním přemístěním/zadržením a dítě se nesžilo s novým prostředím

Mezinárodní únosy dětí – důvody pro nenavrácení

- Při hodnocení okolností uvedených v tomto článku soudní a správní orgány musí přihlídnout **k informacím týkajícím se sociálního postavení dítěte** poskytnutým ústředním orgánem nebo jiným příslušným orgánem obvyklého bydliště dítěte.
- Tyto informace je možné vyžádat i prostřednictvím ZÚ, ÚO, dožádáním

Mezinárodní únosy dětí – důvody pro nenavrácení (čl. 13)

- Žadatel **ve skutečnosti nevykonával právo péče o dítě** v době přemístění nebo zadržení nebo souhlasil či později se smířil s přemístěním nebo zadržením.
- je **vážné nebezpečí**, že návrat by dítě vystavil **fyzické nebo duševní újmě** nebo je **jinak dostal do nesnesitelné situace**.
- **dítě nesouhlasí s návratem** a dosáhlo věku a stupně vospělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům.

Mezinárodní únosy dětí – protiprávnost dle českého práva

§ 877 n.o.z.

- (1) Nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná zejména se zřetelem k jeho zájmu, rozhodne soud na návrh rodiče; to platí i tehdy, vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti dítěte druhého rodiče.
- (2) Za významnou záležitost se považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, **určení místa bydliště** a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte.

Další činnosti související s mezinárodněprávní ochranou dětí

- Spolupráce se soudy (zejména kolizní opatrovnictví - § 469 z.ř.s. - součinnost OSPOD podle § 62 odst. 2 ZSPOD)
- Zjišťování informací za pomoci Mezinárodní sociální služby či bezesmluvní (Rakousko)
- Poradenská činnost
- „Repatriace“ dětí / dítě bez doprovodu
- Odebírání dětí v cizině

Repatriace – kdy ji řešíme?

- nutnost poskytovat sociálně-právní ochranu ve vztahu k dětem – cizincům, občanům jiných členských států Evropské unie nebo **českým občanům v cizině** (bez řádné péče, bez doprovodu)

Repatriace

- Nutno určit, kde je obvyklé bydliště dítěte
- Dítě s obvyklým bydlištěm na území státu X dítě s krátkodobým bydlištěm na území státu
- Různé situace:
 - opuštění dítěte po narození,
 - přenechání v péči jiné osoby,
 - útěky z ústavních zařízení,
 - ztráta doprovodu (např. úmrtí/nemoc rodiče)

Repatriace - základní principy

- Odpovědnost rozhodnout o dítěti je **na státu obvyklého bydliště dítěte**
- Je vždy nutné zohlednit zájem dítěte (repatriace X ponechání v zemi, kde se nachází)
- Zájem posuzuje soud → je-li třeba přemístění, může být použit postup dle čl. 56 Nařízení Brusel II bis
- Soud mimo obvyklé bydliště – jen nezbytná předběžná opatření (čl. 20 BII bis)

Repatriace – postup českých orgánů

- Český občan v cizině - § 36 ZSPOD

- Cizinec v ČR - § 37 ZSPOD

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Děkuji za pozornost

www.umpod.cz